

การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากขอบ เขตการผลิต
ของธนาคารพาณิชย์ไทย

นางสาวรัตนา อินทรหนองไผ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-451-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019701

117891611

Economies of Scale and Economies of Scope
in Multiproduct of Thai Commercial Banks

Miss Ratana Intaranongphai

ศูนย์วิทยทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-451-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประหยัดต้นทุนและการประหยัดจากขอบ เขตการผลิตของ
ธนาคารพาณิชย์ไทย

โดย

นางสาวรัตนา อินทรหนองไผ่

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ. ดร. จารุมา อึ้งกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

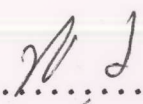

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร. อัญมาน พัฒนจิตวิไล)

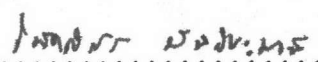
ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อึ้งกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร. กัลยาณี คุณมี)

กรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร. สิตติธร มัลลิกะมาส)

กรรมการ

รัตนา อินทรหนองไผ่ : การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากขอบเขตการผลิต
ของธนาคารพาณิชย์ไทย (ECONOMIES OF SCALE AND ECONOMIES OF SCOPE IN
MULTIPRODUCT OF THAI COMMERCIAL BANKS) อ.ทิปปริक्षा : ผศ.ดร.จางรุมา อักษรกุล,
89 หน้า. ISBN 984-583-451-3

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เพราะเป็น
แหล่งระดมเงินออมและเงินทุนภายในประเทศที่สำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษา
ถึงประสิทธิภาพในด้านการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ว่า ธนาคารเหล่านี้มีการผลิตอยู่ในช่วงที่ต้นทุน
ในการดำเนินงานผันแปรเฉลี่ยลดลงหรือเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาว่าธนาคารพาณิชย์ไทย แต่ละแห่ง และ
แต่ละขนาด มีการประหยัดต่อขนาดหรือไม่ ทั้งนี้ธนาคารที่มีการประหยัดต่อขนาด โอกาสที่จะขยายการ
ให้บริการก็ทำได้มากขึ้น กอปรกับในอนาคตธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มที่จะมีการให้บริการในรูปแบบใหม่ ๆ
มากขึ้น เพื่อดึงดูดลูกค้า วิจัยนี้จึงจะศึกษาว่าถ้าธนาคารมีการขยายการให้บริการต่าง ๆ มากขึ้น
ธนาคารแต่ละแห่งควรมีการให้บริการประเภทใดร่วมกัน จึงจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง โดย
พิจารณาการประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต ของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง โดยแบ่งบริการ
ของธนาคารพาณิชย์เป็น 3 ประเภท คือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ เงินให้กู้ยืม และบริการอื่น ๆ ในการ
ศึกษาใช้ข้อมูลจากงบการเงิน ได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย 15 แห่ง
ตั้งแต่ปี 2522-2534

ผลการวิจัยพบว่าธนาคารนครหลวงไทย จำกัด มีการประหยัดต่อขนาดมากที่สุด รองลงมา
ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด นอกจากนี้ยังพบว่าธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีปริมาณเงินฝาก
สินเชื่อ และสินทรัพย์รวมกันตั้งแต่แสนล้านบาทขึ้นไป มีการประหยัดต่อขนาดค่อนข้างต่ำ พิจารณาการ
ประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีการประหยัดจากการขยายขอบเขต
การผลิตในบริการต่างชนิดกัน เนื่องจากธนาคารแต่ละแห่งลงทุนในหลักทรัพย์ที่แตกต่างกัน ได้รับ
ผลตอบแทนในอัตราที่ต่างกัน และการให้กู้ยืมของแต่ละธนาคารมีคุณภาพต่างกันอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์.....
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C260154 : MAJOR: ECONOMICS.

KEY WORD: ECONOMIES OF SCALE/ECONOMIES OF SCOPE/THAI COMMERCIAL BANKS.

RATANA INTARANONGPHAI : ECONOMIES OF SCALE AND ECONOMIES OF SCOPE
IN MULTIPRODUCT OF THAI COMMERCIAL BANKS. THESIS ADVISOR :
ASST. PROF. CHARUMA ASHAKUL, Ph.D. 89pp. ISBN 974-583-451-3

Commercial banks have vital role in the Thai economy as major sources of fund mobilization and investment allocation. This research attempts 1) to investigate the efficiency of banks' operation ie. to examine whether banks operate within a range which average cost is declining or increasing; 2) to analyze whether each bank and each category of bank poses economies of scale; 3) to study economies of scope of Thai Commercial banks and explore a possibility for joint services of commercial banks in each a way to lower average operating cost. This study divide commercial banks' services into 3 areas-- equity investment, providing loan and other services. Data from 15 Thai commercial banks' financial report from 1979-1991 are utilized in this study.

The research findings reveal that the Siam City Bank has the most economies of scale, followed by the Bangkok Bank of Commerce. Economies of scale of large commercial banks, with deposit, loan and assets larger than one hundred thousand million bahts, is considerably lower than the others. Each commercial bank has economies of scope in different joint services as results of different investment tools, rate of return and quality of loans.

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์.....

สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์.....

ปีการศึกษา..... 2536.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *(Signature)*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *(Signature)*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *(Signature)*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อึ้งกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการวิจัยมาด้วยดีตลอด ตลอดจน ดร. อรุณาน พัฒนจิตวิไล ประธานกรรมการ ดร. กัลยาณี คุณมี และ ดร. โสติดิธร มัลลิกะมาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือด้านข้อมูล ซึ่งมีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	14
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
บทที่ 2 ผลผลิตและต้นทุนของธนาคารพาณิชย์	
2.1 ผลผลิตของธนาคาร.....	16
2.2 ต้นทุนของธนาคาร.....	21
บทที่ 3 ทฤษฎีและงานวิจัยในอดีต	
3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	30
3.1.1 การประหยัดต่อขนาด.....	31
3.1.2 การประหยัดภายนอก.....	35
3.1.3 การประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต.....	36
3.2 การศึกษาและการวิจัยในอดีต.....	37
บทที่ 4 วิธีการวิจัย	
4.1 วิธีการวิเคราะห์.....	55
4.2 ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง.....	59
4.3 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา.....	60
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	63
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	